

Saim Uysal

Enflasyonda henüz zirveyi görmedik

Hafta başında Haziran enflasyonu TÜİK tarafından açıklandı. TÜFE yüzde 78.62'ye ÜFE yüzde 138.3'e yükseldi. Bu enflasyon oranı son 24 yılın zirvesi. 12 aylık ortalama enflasyon oranı yüzde 44.54. Oynaklık yüksek. Ortalama enflasyon ve oynaklık oranı beraber yükseliyor. Enflasyon katılaşıyor. Ulaştırma, gıda ve ev eşyası en hızlı artan kalemler. Enflasyon dinamikleri 2001 krizini bile aratacak şekilde geliyor. Faiz indirimine başlanan tarih (2021 Eylül) ten itibaren son on ayda enflasyon 59 puan arttı. Yaz aylarına rağmen gıda enflasyonun artışı yüzde 93.93. İTO'nun hesapladığı enflasyon oranı ise yüzde 94.2. ENAG'ın kını hiç söylemiyoruz bile. Enflasyon hem daha hızlı yükselmeye başladı. Hem de ivmesi arttı. ÜFE-TÜFE farkı 59.7 puan gibi tarihi rekor seviyelerde. Potansiyel artış riski mevcut halini koruyor. Bu ekonomik politikalarla enflasyonun kontrolü mümkün görünmüyor. Emsal ülkelerin politika faizi enflasyon farkı en fazla negatif faiz (-) yüzde onken bizim negatif faizimiz yüzde 64'lerde. Risklerimizi azaltmadığımız gibi küresel ortamdaki risklerden de etkileniyoruz. Neden kronik bir sorun olan enflasyonu bir türlü çözemiyoruz?

1-Problemi doğru teşhis etmiyor, sorunla yüzleşmiyor, akılcı, bilimsel, denenmiş basit politikalar yerine ülkeyi deney tahtasına çeviren, sorunun yarattığı sonuçları palyatif yollarla parça parça çözmeye çalışıyoruz. (Ör: K.K.M gibi uygulamalarla dalgalı kur sistemini kontrol etmeye çalışıyoruz.) Son dönemde ekonomi yöneticilerinin ve bankalar birliği başkanının yaptıkları açıklamalar bunun tipik örneği.

2-Ülkemizdeki ekonomik ve hatta siyasi krizlerin temelinde döviz problemi yatar. Dövizini kıt bir ülkeyiz. Sürekli yüksek enflasyon ortamında bireyler ve şirketler kendilerini enflasyondan koruma veya döviz borçları nedeniyle tasarruflarını döviz cinsinden yapmaya çalışırlar. Bu nedenle bağımsız bir para politikasının yegâne silahı politika faizini rasyonel belirlemelisiniz. Aksi halde hem 128 milyar dolar rezervinizi pandemi ve savaş öncesinde bitirir

hem de enflasyonu, cari açığı, bütçe açığı ve döviz kurunu kontrol etmekte zorlanırsınız. Likiditesi kaybolan dövizin yaratacağı krizler ekonomik krizleri tetikler. Güvensizlik, inandırıcılığı olmayan Merkez Bankası var. Kredibilite açığı çok yüksek. Dövizli borçlarımızın toplam tutarı 617 milyar dolara ulaştı. Bu rakamın 451 milyar doları dış borçlara 166 milyar doları da iç borcun dövizli kısmına ait. Bu ikincisi son 4 yılda ortaya çıkan maliyettir. Toplam dövizli borçlar milli gelirimizin yüzde 78'ine ulaşmış durumda. Rezervi eksiye düşen ülkenin makroekonomik göstergeleri de olumsuzluk gösterdiğinde piyasalar dış ödemelerde kırılmalık değerlendirilmesinde bulunuyorlar. Temerrüt riskini gösteren CDS'lerde bu durumda 840'ları aştığından borçlanma maliyetleri yükseliyor ve çevirme riskleri artıyor, dövize talep artıyor ve enflasyonist sarmalın ilk halkası oluşmuş oluyor.

3-Uzun süre enflasyonla yaşayan bizim gibi ülkelerde zaman zaman siyasi yönetimler, büyüme ve vergi gelirlerinin artması nedeniyle enflasyonun kontrolünü ve fiyat istikrarsızlığını önemsemeyebiliyorlar. Gerçekten enflasyonla birlikte şirket, banka kârları nominal olarak artmaktadır. Ancak giderlerin bir süre sonra enflasyona adaptasyonu bu kârlar reel anlamda azalıyor. Nitekim bu yıl kârları önemli ölçüde artan bazı şirketlerin enflasyon muhasebesiyle düzeltilmiş mali tabloları çok farklı bir görünüm arz etmişti.

4- Son iki ayda toplam kredi hacminde reel olarak artışlar yaşanmaktadır. Son yıllarda acılı bir şekilde öğrendik ki bu artışlar kaçınılmaz bir şekilde enflasyon olarak bize dönüyor. Her ne kadar BDDK kanalıyla bunlar önlenmeye çalışılıyor gibi görünse de TL'nin yüksek negatif reel faizi yüzde 80'lerde seyreden TÜİK enflasyonu gerçeğinde seçim sürecine girilirken kamunun yüksek borçlanma yapmasının arkasından harcama artışı geleceği aşikar. Bu nedenlerle enflasyonu daha da yüksek seviyelerde göreceğiz. Henüz zirveyi görmedik. Başımızı taşlara vura vura fiyat istikrarı olmadan büyümeyi sürdürmenin imkânsızlığını öğrenmek zorunda kalacağız.

Enflasyon, kanunsuz, haksız bir şekilde devletin vatandaşlarının cebine adeta hırsız gibi uzanarak aldığı bir vergi salmasıdır. Nitekim 5500 TL'ye arttırılan asgari ücret şimdiden satın alma gücü itibarıyla 3864 TL'ye düşmüş durumdadır. Sabit gelirliler, emekliler, memurlar ve işçiler ile köylüler kaçınılmaz olarak bu ortamda fakirleşirler. Çok kapsamlı bir makro çerçeveyi öngören güven ve istikrarı sağlayan bir programa ihtiyaç var. Sadece parça parça makro ihtiyat önlemleriyle fiyat istikrarını sağlamak mümkün değil.